

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โรงเรียนเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาควบคู่กับการจัดการศึกษาของรัฐมาโดยตลอด เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 บัญญัติว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ (กรมสามัญศึกษา, 2541 : 19) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 43 กำหนดว่า การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็น อิสระ โดยมีการกำกับติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ และมาตรา 46 รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์ อื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้ (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 52-54) รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีภาระหน้าที่ รับผิดชอบจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนทั้งใน ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ถือว่าเป็น ภาระที่จะต้องระดมทรัพยากรบุคคล สถานที่ และการบริหารการจัดการที่เหมาะสม จึงทำให้การเรียน การสอนเกิดประสิทธิภาพในแต่ละระดับชั้นได้ โดยภารกิจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ที่ผ่านมามีสถิติเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 : 42) ปัจจุบันโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่ก็สามารถจัดการศึกษาได้ทัดเทียมกับโรงเรียนของรัฐ (สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม, 2544 : 11) ดังนั้นการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนจึงต้องให้ มีคุณภาพ ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียนทั้งด้านวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตร

ไปใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ด้านกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรับนักเรียนเข้าเรียน ตลอดจนงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย และสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับนักเรียน ด้านบุคลากร เป็นงานสรรหาและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนการกำกับดูแลและให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน เป็นงานเกี่ยวกับการรับจ่ายเงินของโรงเรียน เช่น การเก็บค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม ตลอดจนการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ด้านอาคารสถานที่ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการในการบำรุงสถานที่เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษา ในการบริหารงานโรงเรียนเอกชนจะต้องคำนึงถึงนโยบาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2540 :11)

ผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญในการควบคุม กำกับ ดูแลการจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยจัดให้มีการเรียนการสอนให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538 : 28) จึงกำหนดขอบข่ายงานวิชาการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติไว้ คือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานส่งเสริมการสอน งานวัดผลและประเมินผลงาน งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน และงานประชุม อบรมทางวิชาการ งานจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับรายการการติดตามผลโครงการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 69) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่ผ่านการอบรมตามโครงการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนยังคงสภาพลักษณะพฤติกรรมการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมยังเหมือนเดิม

ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนต้องมีทักษะการบริหารในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามขอบข่ายหน้าที่กำหนด เพราะเป็นหน้าที่หลักในการปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนทั้ง 5 งาน คือ การนำหลักสูตรไปใช้ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

เอกชนได้เน้นให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารในรูปของทักษะในการบริหารงานทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด เป็นความสามารถในการมองภาพรวมทั้งหมดขององค์กรได้ สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร รวมถึงผลกระทบจากการนั้น ๆ ในอนาคต เพื่อวางแผนและตัดสินใจที่จะรับหรือหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กรได้ ทักษะด้านเทคนิควิธี เป็นความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างในวิชาชีพนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการกลไกต่าง ๆ ความคล่องแคล่วว่องไวในการใช้วาระต่าง ๆ ของร่างกายด้วย และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะสมาชิกของกลุ่ม มีผลทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และเกิดความศรัทธาในการทำงาน และสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งหลายภายในและภายนอกโรงเรียน เป็นที่ยอมรับในความคิดเห็นและความรู้สึกความเชื่อมั่นของผู้ร่วมงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2538 : 29-32)

โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2545 มีโรงเรียนทั้งหมด 17 แห่ง ครู-อาจารย์ จำนวน 303 คน และนักเรียน-นักศึกษา จำนวน 3,252 คน ซึ่งจากการสรุปภาพรวมการบริหารงานของสำนักงานศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีปัญหาหลายประการ ที่สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารโรงเรียนเอกชนยังมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงาน ทักษะด้านเทคนิควิธี และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เช่น การวางแผนงาน การดำเนินงานตามนโยบาย ดังปรากฏจากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพนักเรียน-นักศึกษาระดับจังหวัด ปีการศึกษา 2544 มีผลสรุปปัญหาและข้อเสนอ คือ ผู้บริหารและฝ่ายวิชาการโรงเรียนควรวางแผนการทำงานเพื่อช่วยเหลือสถานศึกษาด้านการเรียนการสอนให้ทั่วถึงทุกโรงเรียนและต่อเนื่องตลอดปี โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ และควรมีการศึกษาสาเหตุที่ทำให้ผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ที่น่าพอใจหรือลดลงในกลุ่มประสบการณ์หรือกลุ่มวิชา และสมรรถภาพต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียนแล้วดำเนินการแก้ไข (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม. 2545 : 9-12) ซึ่งเป็นผลมาจากผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะการบริหารงานที่สำคัญทั้ง 3 ทักษะทั้งสิ้น

จากข้อมูลและเหตุผล ตลอดจนความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นสารสนเทศ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะการบริหารงาน และการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนและคุณภาพนักเรียนที่พึงประสงค์ต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา คือ ทักษะการบริหาร โดยปรับปรุงกรอบแนวคิดจากทฤษฎีประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียนของ แดตซ์ (สมยศ นาวิการ, 2538 : 24-28 ; อ้างอิงมาจาก Katz, 1984 : 90-120) และเกณฑ์มาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 2-13) เรียงตามลำดับดังนี้

1. ด้านทักษะการบริหาร ประกอบด้วย

- 1.1 ความคิดรวบยอด
- 1.2 เทคนิควิธี
- 1.3 มนุษยสัมพันธ์

2. ประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 2.1 การนำหลักสูตรไปใช้
- 2.2 การเตรียมการสอน
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.4 การใช้สื่อการสอน
- 2.5 การวัดผลประเมินผลการสอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารงานและระดับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียน การสอนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียน การสอนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อทำนายทักษะการบริหารงานที่มีต่อประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของ ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ทักษะการบริหารงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน
2. ทักษะการบริหารงานสามารถทำนายประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคามได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะการบริหารงานผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
2. เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนการสอนแก่การบริหารโรงเรียนเอกชน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดอันที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนและคุณภาพนักเรียนที่พึงประสงค์ต่อไป

Rajabhat Mahasarakham University

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 2.1 ประชากร ได้แก่ ครู-อาจารย์โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2545 จำนวน 303 คน
  - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง สุ่มจากครู-อาจารย์โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2545 จำนวน 170 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage) (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2526 : 72-73)
3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
  - 3.1 ตัวแปรต้นที่ใช้ทำนาย คือ ทักษะการบริหาร ประกอบด้วย
    - 3.1.1 ความคิดรวบยอด
    - 3.1.2 เทคนิควิธี
    - 3.1.3 มนุษยสัมพันธ์

3.2 ตัวแปรตามที่ถูกทำนายหรือตัวแปรเกณฑ์ คือ ประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 3.2.1 การนำหลักสูตรไปใช้
- 3.2.2 การเตรียมการสอน
- 3.2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.2.4 การใช้สื่อการสอน
- 3.2.5 การวัดผลประเมินผลการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะการบริหารงาน หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญ ความคล่องแคล่วว่องไว ถูกต้อง และแนบเนียน ในการปฏิบัติงานของบุคคล โดยแสดงออกทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ประกอบด้วย

1.1 ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual skills) หมายถึง ความสามารถในการมองภาพรวมทั้งหมดขององค์การ ได้ สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับองค์การ รวมถึงผลกระทบเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การประสานงาน และการขจัดความขัดแย้ง

1.2 ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical skills) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างในวิชาชีพนั้น ๆ เกี่ยวกับทักษะด้านวางแผนหรือโครงการ ทักษะทางด้านกระบวนการกลุ่ม ทักษะติดต่อสื่อสาร และทักษะทางการจัดการ

1.3 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human relation skills) หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะสมาชิกของกลุ่ม มีผลทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และเกิดความสำเร็จในการทำงานที่เกี่ยวกับการกระทำตัวเป็นแบบอย่าง การพูดการประสาน และ การเผยแพร่ผลงานต่าง ๆ

2. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าของกิจการโรงเรียนเอกชนให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษา มีหน้าที่บังคับบัญชา ควบคุม ดูแล และบริหารงานของโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2544 ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2525

3. ประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ทำให้เกิดผลในการกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัด

มหาสารคามได้สอดคล้องและเหมาะสมตรงตามหลักสูตรของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย

3.1 การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการบริหารหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ในโรงเรียนเกี่ยวกับมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ความถี่รายขออด ขอบข่ายเนื้อหา การสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร และแผนการสอน และคู่มือครู

3.2 การเตรียมการสอน หมายถึง ความสามารถในการนิเทศติดตามเพื่อให้ครู-อาจารย์เตรียมความพร้อมก่อนสอนด้วยการจัดทำแผนการสอนและสื่อการเรียนการสอนล่วงหน้า

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคนิคการสอน การสอนซ่อมเสริม การใช้นวัตกรรมทางการศึกษา หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และการสร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดกิจกรรมเรียนการสอนของครู-อาจารย์

3.4 การใช้สื่อการสอน หมายถึง ความสามารถในการจัดหา การผลิต การใช้และการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน และจัดให้มีแหล่งความรู้ และแหล่งบริการเกี่ยวกับสื่อการสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนแก่ครู-อาจารย์

3.5 การวัดผลประเมินผลการสอน หมายถึง ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผลแบบต่าง ๆ การวิเคราะห์แบบประเมินผล การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม อิงเกณฑ์ รวมทั้ง การประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน